

Čitateljem v pouk in zabavo.

Letošnji popolni solnčni mrk.

Neke posebne vrste nebesni pojav bo letošnji solnčni mrk, ki bo v dneh 13. in 14. februarja. Za nekatera ozemlja po Tihem Oceanu bo solnce letos popolnoma mrknilo.

Solnčni mrk nastane na ta način, da stopi mesec med zemljo in solnce ter slednjega bolj ali manj prikrije. Popoln solnčni mrk je za naš del zemlje redka prikazen. Mi smo vajeni le delnega ali obročnega solnčnega mrka. Glavna senca solnčnega mrka bo romala letos od vzhodne Azije proti Indijskemu Oceanu, čunda otokom, Avstraliji in k zapadni obali Sev. Amerike do polutoka Aljaska. A tudi po teh ozemljih bo solnčni mrk povečini le delen.

Letošnji popolni solnčni mrk bodo najlepše opazovali s Karolinskega otočja v Tihem Oceanu, ki spada pod Japonsko. Japonska bojna ladja »Kasuga« popelje mednarodno znanstveno ekspedicijo z vso potrebno opremo na Karolinske otoke. Znanstveniki se bodo mudili na Karolinah do dne 23. februarja.

Zadnji obročni solnčni mrk je doživela Evropa dne 17. aprila 1912, prihodnji popolni mrk bomo gledali v Evropi šele dne 1. oktobra 2135.

*

Dežnikovi vitezi.

Poseben deževnik kot tvorijo kraji krog Solnograda, ki se imenujejo »Salzkammerngut«. Tamkaj je zmiraj dovolj vode od zgoraj in od spodaj. Tamkajšnji ljudje radi pravijo: »Čudno je na svetu; baš tedaj, ko sije v Afriki solnce, pri nas dežuje.« Že stoletja je v solnograškem kotu v celi Evropi najbolj in največkrat deževalo in še bo seveda vnaprej. In vendar govorijo Solnograščani vsako pomlad: »Letos bo prišlo solnčno poletje. Vsa predznamenja kažejo na sušo.« — Pride poletje pa zopet — dež, dež in zopet le dež.

Samo še v Albaniji igra dežnik tako važno vlogo, kakor pri Solnograščanih. Prvo, do česar se dokoplje vsak odrasli solnograški fant, je dežnik. Jemlje ga seboj, čeravno ne dežuje, ga pač obesi preko rame kakor lovec puško. Ako se prikaže prvi oblak, se že skriva pod marelo.

Ko so morali fantje ob izbruhu svetovne vojne iz Solnograške v Linc k vojakom, so zaprli železnico za 3 dni, da so odpeljali dežnike nazaj v domovino. Solnograščani so jih hoteli vzeti seboj na bojno polje baš tako kakor Albanci.

Grb solnograškega ozemlja tvori — marela. Pri Šentiljčanih je dežnik na grbu zaprt, pri Bolfančanih napol zaprt, pri Strobličanih odprt in pod njim se tišči ter skriva pred dežjem ljubezenski par. Očetje navedenih solnograških trgov so sklenili, da bodo od-

stranili nesrečno marelo z grba, ker sicer preveč trpi dobro ime teh res lepih in zanimivih krajev. Na zboru so rekli Šentiljčani:

»Naša marela na grbu je zaprta, dokaz, da pri nas sploh ne dežuje.«

Bolfančani so bili mnenja: »Naš dežnik je upodobljen na grbu tako, kakor bi se hotel baš kar zapreti, kar pomeni, če kdo pride k nam, ne rabi marele.«

Strobličani so se izgovarjali: »Niti na misel nam ne pride, da bi spremenili častitljivi grb. Saj zaprta marela v našem grbu kriči v svet: Pri nas sedimo na suhem, čeravno povsod drugod dežuje.«

Tako so obdržali do danes vsak svoj grb, ki krasí zadnjo stran njihovih rotovžev.

*

Prva borza za vodo.

Na Kanarskih otokih (ob severno-zapadni obali Afrike) in sicer na otoku Gran Canaria v mestu Arucas imajo prvo in edino borzo za vodo.

Na Kanarskih otokih je voda tako redka dragocenost kakor po drugod — zlato. Na otoku Gran Canaria dežuje kratko ter močno v zimskih mesecih, od novembra do marca. V ostalih mesecih vlada suša. Iz navedenega dejstva je razvidno, da je voda v suhem času dragocenost. Da ne usahnejo v mesecih brez dežja nasadi, ki rabijo precej vode, kakor banane, zbirajo v zimi s hribov v dolino in proti morju brzečo vodo v ribnike, za jezove ter v cisterne. Od tamkaj jo razpečavajo v suši po nadzemskih ceveh po celi pokrajini.

Izvirkov v večjih množinah sploh ni, ker so tla ognjeniškega značaja in se zgubi deževnica v globočine, odkoder teče pod zemljo v morje.

Voda je na Gran Canaria trgovski predmet, s katerim barantajo na borzi. Sedež borze za vodo se nahaja v mestu Arucas, 11 km od prestolice Las Palmas.

Dnevno, tudi ob nedeljah ter praznikih, skozi celo leto določijo na borzi v Arucas vodno ceno. Posestniki, ki ne posedajo lastne vode, jo plačujejo po določenih cenah.

Značilno za glede vode revne Kanarske otoke je dejstvo, da kaznujejo tatvino vode zelo strogo. Stremljenje vseh otočanov gre za tem: posedati kolikor mogoče veliko vode.

Na Gran Canaria so družine, ki živijo samo od prodaje vode. Celo doto za možitev zrelih deklic računajo po posesti vode. Kdo razpolaga s precejšnjo množino vode in ima več hčera, bo gotovo vse dobro omožil.

Samo po sebi umevno je, da pazijo otočani pri nakupu zemlje, kako in v koliko se da preskrbeti z vodo.

Ako ima posestnik na Kanarskih otokih srečo, da kupi kos zemlje, na kateri je dovolj vode, postane preko noči milijonar. Ljudje, ki so bili včeraj še revne pare, pa je odkril inženjer na

njih posesti prav globoko pod zemljo vodo, se prelevijo na mah v bogatine. Kar velja za otok Gran Canaria glede vode, velja tudi za ostalo otočno skupino. Kanarski otoki so zelo bogati, ker izvažajo z njih: banane, sladkorni trs, tobak, vino itd.

Nezvesta nevesta. Ženin: »Nesramnost! Kajenja me je odvadila, pijačo sem pustil radi nje, denar mi je posodila, katerega ji moram vrniti — in sedaj bo vzela drugega.«

»Kaj ti ne ugaja na nevesti?«

»Njena preteklost.«

»Saj je vendar neoporečena!«

»Tisto že, a je veliko predolga.«

Natakar: »Ali vam kaj ne ugaja? Zakaj ne jeste?«

Gost: »Obžalujem, ker ste ubili tega zajca ter ga spekli, gotovo bi še bil polovil več miši.«

Oslovski hrbet.

Avstrijski feldmaršal grof Montecuculi je imel adjutanta ali pribočnika z imenom Cicogna. Bil je sicer hraber ter dobrovoljen možakar, a nepopisno zabit. Feldmaršal je obdržal oficirja v službi, ker je bila to želja na najvišjem mestu. Na šaljivo plat prikrojeni poveljnik je imenoval svojega adjutanta napram zaupnikom »generalštabnega osla«.

Ko je potolkel grof Montecuculi dne 1. avgusta 1664 pri St. Gotardu na Madžarskem turškega velikega vezirja Mohameda Körrili, je zahteval na bojišču papir in svinčnik, da bi takoj odposlal prvo in kratko poročilo o zmagi cesarju. Brez vsega je iztrgal pribočnik Cicogna iz svoje beležnice kos pergamenta ter ga je ponudil predstojniku. Na bojišču tudi ni bilo pri roki mize, se je pač pripognil pribočnik in je dal maršalu svoj hrbet na razpolago. Med smehom je pisal poveljnik na pribočnikovem hrbtu naslednjo beležko na cesarja: »Veličanstvo! Danes od 9. ure naprej sem imel posla s Turki in slednjič sem le premagal velikega vezirja. Upam, Veličanstvo bo veselo. Pisano na hrbtu osla v taboru St. Gotard.« Ko je končal maršal pisanje, ga je izročil adjutantu z besedami: »Prepišite listič in naj ga odnese kurir takoj na Dunaj.«

Cicogna je izpolnil povelje. Naenkrat pa je pognal papir na tla in izjavil, da ne zapiše niti ene črke. Bled od jeze je rohnel, da se ne pusti proglasiti za — osla.

»Kaj za božjo voljo se razburjate?« se je opravičeval maršal. »Če bi bili vi osel, bi ne služili pri meni za adjutanta. Stari ste pa že dovolj, da bi lahko znali, da je pergament, na katerega sem pisal, iz oslove hrbtna kože.« — Osmešeni se je povsem zadovoljil s poveljnikovim pojasnilom.

*